

ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบอน
เทศบาลเมืองมาบตาพุด

The Impacts of Industrial Estate Towards Community: A Case Study of
Ban Bon Community Map Ta Phut Town Municipality

ชนุตม์ หอมหวล (Chanuch Homhuan)¹

สุปราณี ธรรมพิทักษ์ (Supranee Thammaphithak)²

¹นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A Graduate Student of the Master Degree of Public Administration

Faculty of Political Science and Law Burapha University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

Asst. Prof. Dr., Faculty of Political Science and Law Burapha University, Corresponding Author

E-mail: 64920561@go.buu.ac.th¹, supraneet@buu.ac.th²

Received: 4 June 2024

Revised: 23 December 2024

Accepted: 24 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในชุมชนบ้านบอน เทศบาลเมืองมาบตาพุด จำนวน 343 คนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเชื่อมั่น 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างจะดำเนินการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Sheffe's Method) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนบ้านบนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.71$) เรียงลำดับผลกระทบจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=2.95$) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาเป็นผลกระทบด้านสุขภาพ ($\bar{X}=2.82$) ผลกระทบด้านสังคม ($\bar{X}=2.95$) และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=2.47$) ตามลำดับ 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สมาชิกในครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่ในชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: นิคมอุตสาหกรรม, ผลกระทบต่อชุมชน, เทศบาลเมืองมาบตาพุด

Abstract

This quantitative research aims to: 1) Study the impact of industrial estates on communities 2) Compare public opinions on the impacts of industrial estates on communities classified by personal factors. The sample group used in this research was people aged 18 years and over who lived in the Ban Bon community Map Ta Phut Municipality, a total of 343 people, were obtained by stratified random sampling. The research instrument used to collect data was a questionnaire with reliability values 0.85. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test and One-Way Analysis of Variance; in the case of significance, Post Hoc Comparison were performed using Sheffe's Method, setting the statistical significance level at 0.05.

The results of the research found that 1) The overall impact of the industrial estate on the community was at a high level ($\bar{X}=2.71$). The impacts can be arranged in order from highest to lowest as follows, economic impacts ($\bar{X}=2.95$) were ranked 1st, followed by health impacts ($\bar{X}=2.82$), social impacts ($\bar{X}=2.95$) and environmental impacts ($\bar{X}=2.47$). 2) People of different genders, ages, marital status, education level, income, occupations, family members has a significantly different opinion on the impact at the 0.05 level, except that people with different periods of time in the community have no different opinions on the impact of the industrial estate.

Keywords: Industrial Estate, Community Impacts, Map Ta Phut Town Municipality

บทนำ

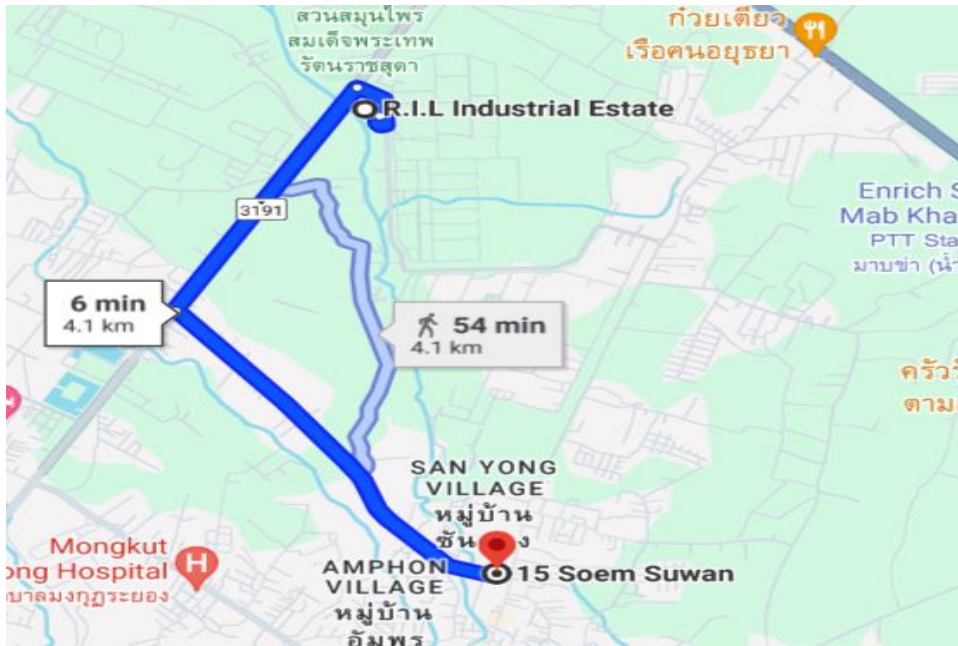
จากการที่รัฐบาลน่านโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทย ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มาใช้ให้เกิดความเจริญและมั่นคงเกิดการพัฒนา เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนใน ประเทศให้ดีขึ้นและช่วยทำให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบระเบียบและจริงจังมากขึ้น ทำให้เกิดการลงทุนจากต่างชาติหรือเจ้าของธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น จึงทำให้แนวคิดที่พึ่งพิงผลผลิตทางการ เกษตรเป็นหลักถูกปรับสู่โครงสร้างการพัฒนาที่มุ่งเน้นทั้งด้านเกษตรและอุตสาหกรรมควบคู่กันไป ซึ่งแตกต่างกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยที่ผ่านมาที่มีการกระจุกตัวในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลเป็นหลัก มีผลทำให้เกิดปัญหาเพิ่มในด้าน ความแออัดก่อให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะและมีข้อจำกัด อื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการผลิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีแนวโน้มปัญหาความยากจนใน บางเขตหรือบางเมือง ทำให้ลักษณะการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาได้สร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ และสร้างความแออัดในเมือง เนื่องจากการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมและ มีการผูกขาดการถือครองสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น

นิคมอุตสาหกรรมเป็นการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมีการใช้ ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ร่วมกัน นิคมอุตสาหกรรมเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยการนิคม อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมจัดตั้งขึ้นตามประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 339 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และต่อมาได้มีการปรับปรุงประกาศคณะปฏิวัติฯ โดยตรา เป็นพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ขึ้นแทน (การนิคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย, 2567) พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ กนอ. เป็นกลไกของภาครัฐในการขับเคลื่อน ภาคอุตสาหกรรมของประเทศด้วยการจัดตั้ง “นิคมอุตสาหกรรม” เพื่อการจัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงาน อุตสาหกรรมให้เข้าไปอยู่รวมกันอย่างมีระบบ ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมจะมีสิ่งอำนวยความสะดวก และ สาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง ระบบ ป้องกันน้ำท่วม และบริการอื่นๆ ที่จำเป็นให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางและ สถานการผลิตของภูมิภาค และ กนอ. สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ที่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์แก่การ ดำเนินงานของ กนอ. รวมถึงเป็นการขยายขอบเขตของการพัฒนาพื้นที่จากภาคอุตสาหกรรมสู่ภาคบริการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และเป็นการเพิ่มมูลค่าการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการกระจายความเจริญทาง เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคของประเทศอย่างสมดุล ปัจจุบัน กนอ. มีนิคมอุตสาหกรรมที่เปิด ดำเนินการแล้ว 68 นิคมฯ กระจายอยู่ใน 16 จังหวัด ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ.ดำเนินการเอง จำนวน 15 นิคม และนิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินงานกับผู้พัฒนา จำนวน 53 นิคมอุตสาหกรรม

นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดตั้งอยู่ที่ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในพื้นที่เวนคืนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เป็นจำนวน 9,845 ไร่ โดยนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดจะมีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 190 กิโลเมตร ปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดมีโรงงานที่ขึ้นทะเบียนอยู่ในพื้นที่นิคมทั้งสิ้นจำนวน 78 โรงงาน และสามารถจัดกลุ่มประเภทอุตสาหกรรมในพื้นที่นิคมฯ ได้ 5 ประเภท ได้แก่กลุ่มโรงกลั่นน้ำมัน กลุ่มโรงงานผลิตเหล็ก กลุ่มโรงงานปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์อุตสาหกรรมให้บริการและสาธารณูปโภค และประกอบกิจการอื่น ๆ (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2564) นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นับเป็นนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่ใหญ่เป็นอันดับแปดของโลก

จากการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของบริบทในพื้นที่ ทำให้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างมาก เช่น เกิดการย้ายถิ่นฐานของภาคแรงงานจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาหางานและอาศัย ทำให้ความต้องการสาธารณูปโภคเกิดความไม่เพียงพอต่อคนในชุมชน มีการปรับเปลี่ยนจากชุมชนภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นวงกว้าง และต่อเนื่อง จำนวนการใช้ที่ดินเกี่ยวกับภาคเกษตรกรรมลดลง จากปัญหาดังกล่าว ทำให้การจัดสรรทรัพยากรไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชนและเกิดผลกระทบ เช่น น้ำประปา การคมนาคม การรักษาในโรงพยาบาล สิ่งแวดล้อม การศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการเจริญเติบโตของนิคมอุตสาหกรรมนำมาซึ่งการส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่ นิคมอุตสาหกรรมนำไปสู่การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ แต่จากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผ่านมากลับพบว่า การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมมีทั้งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น หากชุมชน โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมไม่ได้รับการดูแลและป้องกันผลกระทบเชิงลบที่ได้รับจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทฯ ในอุตสาหกรรม อาจเกิดความเสี่ยงที่จะสูญเสียความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับชุมชนและการต่อต้านจากชุมชนในการขยายธุรกิจของบริษัทฯ ในอนาคตตลอดจนกระทบต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจของนักลงทุนได้

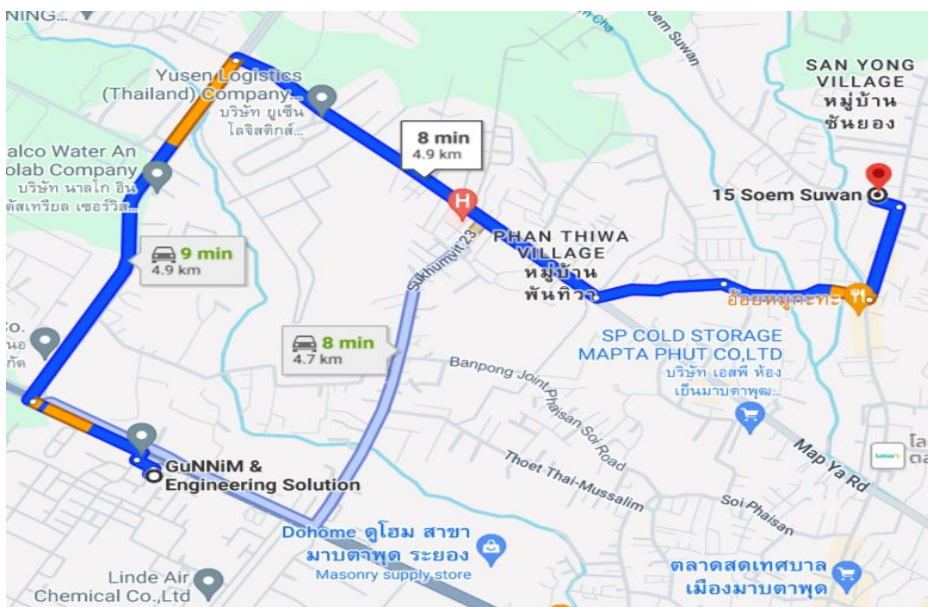
ชุมชนบ้านบน เป็นชุมชนที่อยู่บริเวณรอบนิคมอุตสาหกรรมฯ ด้านบนจะมีนิคม R.I.L มีพื้นที่ทั้งหมด 1,736.27 ไร่ ประกอบด้วยเขตอุตสาหกรรมทั่วไป 1,277.60 ไร่ พื้นที่ระบบสาธารณูปโภค 285.07 ไร่ พื้นที่สีเขียวและแนวกันชน 173.60 ไร่ และห่างจากชุมชนบ้านบน 4 กิโลเมตรดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ที่ตั้งชุมชนบ้านบนและที่ตั้งนิคม RIL

ທີ່ມາ: <https://www.google.com/maps>

ด้านล่างจะมีโรงแยกก๊าซธรรมชาติและนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยโรงแยกก๊าซธรรมชาติ
หน่วยที่ 1-3, 5 และ 6 ตั้งอยู่ที่ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ที่ตั้งชุมชนบ้านบนและที่ตั้งโรงพยาบาลก๊าชธรรมชาติ

ທີ່ມາ: <https://www.google.com/maps>

จากข้อมูลพื้นที่รอบชุมชนบ้านบนจะสังเกตได้ว่าชุมชนบ้านบนเป็นพื้นที่ห่างจากนิคมอุตสาหกรรมไม่เกิน 4-9 กิโลเมตร ซึ่งนับได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนิคมอุตสาหกรรมจากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุด โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุน หรือแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาอยู่ในชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

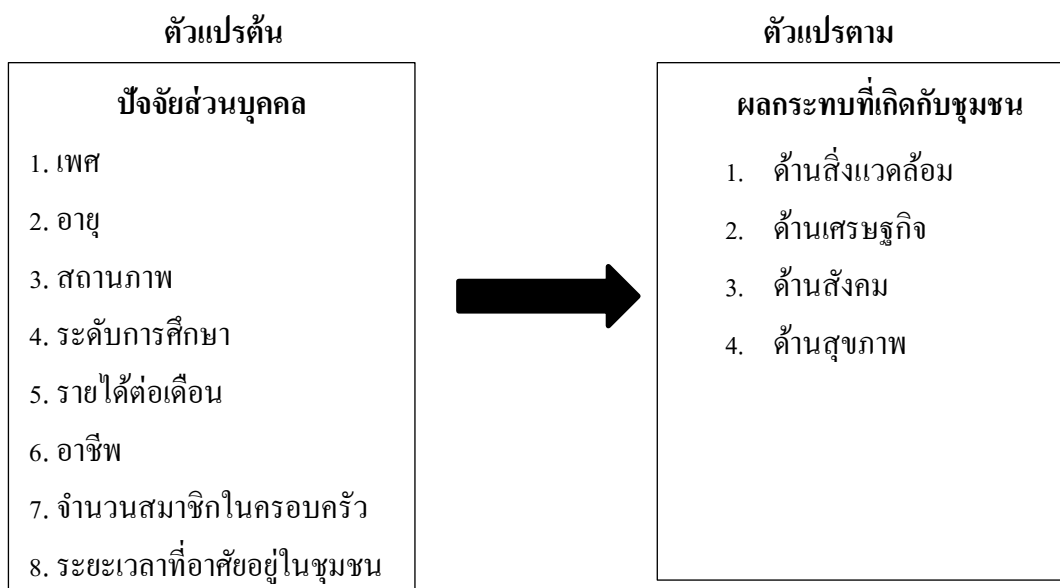
1. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
2. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
3. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
4. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
5. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
6. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
7. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีสมาชิกในครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน
8. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีระยะเวลาอาศัยในชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุด
2. ทราบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนบ้านบนที่มีต่อผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง มาตรการ แนวทาง ในการป้องกันผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่มีต่อชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมจากงานวิจัยของ รัญญลักษณ์ ปุณณจิราโชติสกุล (2562) อภิชัย สิงห์ศรี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2560) รัตนาภรณ์ อาษา, พิชสุดา เดชบุญ, และนิชากานต์ ดอกกุหลาบ (2561) จิรายุทธ์ สีม่วง (2560) ศิริโชค ประทุมพิทักษ์ (2561) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 2,412 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในชุมชนบ้านบน เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 343 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากนิคมอุตสาหกรรมแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดที่มีต่อชุมชน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรม นำมากำหนดกรอบแนวคิด นิยามศัพท์เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากนิคมอุตสาหกรรมและนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงและแก้ไขเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

- (1) รศ.ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร
- (2) ดร.พรเทพ นามกร
- (3) นายพลพล อ่องละออ

ประเมินว่าข้อคำถามในแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการวิเคราะห์ พบว่า ทุกข้อคำถาม มีค่า IOC มากกว่า 0.50

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

4.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) โดยแยกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2) การวิเคราะห์ผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรม ในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การเปรียบเทียบผลกระทบ

(1) การเปรียบเทียบผลกระทบกรณี 2 กลุ่ม วิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) การเปรียบเทียบผลกระทบกรณีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างจะทำการการวิเคราะห์หาความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Sheffe's Method) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมโครงการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสโครงการวิจัย G-HU206/2566(E2)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน

1.1 การวิเคราะห์ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. นิคมอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นละออง ในชุมชน	2.47	.55	ปานกลาง	3
2. ท่านได้รับผลกระทบของควันที่ปล่อยจากโรงงาน	1.87	.57	ปานกลาง	6
3. ท่านได้รับกลิ่นเหม็นจากการจัดการขยะมูลฝอยของโรงงาน	2.86	1.02	มาก	2
4. ท่านได้รับกลิ่นเหม็นจากกระบวนการผลิตของโรงงาน	2.45	.99	ปานกลาง	4
5. ท่านได้รับผลกระทบปัญหาน้ำเน่าเสียจากโรงงาน	3.27	.96	มาก	1
6. ท่านได้รับผลกระทบปัญหาเสียงรบกวนจากโรงงาน	2.42	.70	ปานกลาง	5
ภาพรวม	2.47	.55	ปานกลาง	

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านบน ได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.47$) เมื่อเรียงลำดับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ได้รับผลกระทบปัญหาน้ำเน่าเสีย จากโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เป็นมากที่สุด รองลงมาได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็น จากการจัดการขยะมูลฝอยของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และได้รับผลกระทบจากการก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นละออง ในชุมชน ตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การมีนิคมอุตสาหกรรมทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น	3.25	.65	มาก	3
2. ท่านมีรายจ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม	2.44	.72	ปานกลาง	4
3. ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม	2.29	.62	ปานกลาง	5
4. มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม	3.30	.67	มาก	2
5. ที่ดินมีราคาเพิ่มสูงขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม	3.48	.63	มาก	1
ภาพรวม	2.95	.32	มาก	

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ พบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านบนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$) เมื่อเรียงลำดับผลกระทบด้าน

เศรษฐกิจ พบว่า ที่ดินมีราคาเพิ่มสูงขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม มากที่สุด รองลงมา มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม และการมีนิคมอุตสาหกรรมทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น ตามลำดับ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสังคม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสังคม

ด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ปัญหาน้ำประปาไม่เพียงพอ	3.07	.99	มาก	2
2. ปัญหาไฟฟ้าขัดข้อง	2.29	.88	ปานกลาง	7
3. ปัญหาการระบายน้ำทิ้งไม่ทัน	2.63	.77	มาก	4
4. การจราจรที่ติดขัดในช่วงเช้าและเย็น	1.66	.57	ปานกลาง	8
5. อุบัติเหตุเพิ่มขึ้น	3.16	1.01	มาก	1
6. ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.52	.78	มาก	5
7. ชุมชนของท่านมีปัญหาเสพติดเพิ่มขึ้น	2.89	.84	มาก	3
8. การเพิ่มขึ้นของสถานศึกษา	2.47	.95	ปานกลาง	6
ภาพรวม	2.59	.44	มาก	

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสังคม พบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านบ่นได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อเรียงลำดับผลกระทบด้านสังคมพบว่า ได้รับผลกระทบจากการมีอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม มากที่สุด รองลงมา ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำประปาไม่เพียงพอจากการมีนิคมอุตสาหกรรม และมีปัญหาเสพติดจากการมีนิคมอุตสาหกรรม ตามลำดับ

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสุขภาพ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสุขภาพ

ด้านสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ท่านได้รับการบริการรักษาที่ดีจากสถานพยาบาล	3.31	.62	มาก	1
2. สถานพยาบาลเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม	3.03	.67	มาก	2
3. ท่านเคยเจ็บป่วยจากมลพิษของนิคมอุตสาหกรรม	2.12	.68	ปานกลาง	3
ภาพรวม	2.82	.41	มาก	

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านสุขภาพ พบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านบนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.82$) เมื่อเรียงลำดับผลกระทบด้านสุขภาพ พบว่า ได้รับการบริการรักษาที่ดีจากสถานพยาบาล มากที่สุด รองลงมามีสถานพยาบาลเพิ่มขึ้นจากการมีนิคมอุตสาหกรรม และเคยเจ็บป่วยจากมลพิษของนิคมอุตสาหกรรม ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน

2.1 ประชาชนชุมชนบ้านบน เทศบาลเมืองมาบตาพุด ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	177	2.67	.32	.13	.72
หญิง	166	2.75	.32		

จากตาราง พบว่า ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมจำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาอยู่ในชุมชน

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	6.57	4.00	2.19	25.46	.00**
	ภายในกลุ่ม	29.18	339.00	.09		
	รวม	35.76	343.00			
สถานภาพสมรส	ระหว่างกลุ่ม	1.72	3.00	.86	8.59	.00**
	ภายในกลุ่ม	34.04	340.00	.10		
	รวม	35.76	343.00			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	11.68	7.00	2.34	32.69	.00**

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รายได้ต่อเดือน	ภายในกลุ่ม	24.08	337.00	.07		
	รวม	35.76	343.00			
	ระหว่างกลุ่ม	1.06	4.00	.35	3.47	.02*
อาชีพ	ภายในกลุ่ม	34.69	339.00	.10		
	รวม	35.76	343.00			
	ระหว่างกลุ่ม	2.03	6.00	.41	4.06	.00**
สมาชิกในครอบครัว	ภายในกลุ่ม	33.36	339.00	.10		
	รวม	35.76	343.00			
	ระหว่างกลุ่ม	2.39	4.00	.80	8.10	.00**
ระยะเวลาอยู่ในชุมชน	ภายในกลุ่ม	35.38	340.00	.10		
	รวม	35.76	342.00			
	ระหว่างกลุ่ม	.38	3.00	.19	1.81	.17

จากตารางการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีอายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว ต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นประชาชนที่มีระยะเวลาอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.95$) อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาเป็นผลกระทบด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 2.82$) ผลกระทบด้านสังคม ($\bar{X} = 2.95$) และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.47$) ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์จากผลกระทบรายด้านต่างๆแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจพบว่า ในภาพรวมชุมชนบ้านบนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.95$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมทำให้เกิดการจ้างงานและยังทำให้เกิดการพัฒนาอย่างมากในพื้นที่ใกล้ๆ เขตอุตสาหกรรมจึงทำให้เศรษฐกิจในชุมชนและราคาที่ดินปรับตัวสูงและดีขึ้น ทั้งนี้การ

เข้ามามีบทบาทของนิคมอุตสาหกรรมก็ทำให้ความเป็นอยู่ในชุมชนดีขึ้นและชุมชนเกิดการพัฒนาไปในทางที่รวดเร็วขึ้นไม่ว่าจะเป็นในด้านสิ่งปลูกสร้าง บริการสาธารณะและงบประมาณรอบโรงงานเพื่อชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกษรินทร์ อุ่นเสนีย์ (2557) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ที่ส่งผลต่อชุมชน ตำบลมาบตาพุด อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจในทางบวก นั่นคือการที่ชุมชนมีสภาพเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะการที่มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่ทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งมีโอกาสทำงานในโรงงาน และมีอาชีพหลากหลายขึ้น เช่น ค้าขาย รับเหมา ชักกริด มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ห้องเช่า คลินิก สถานบริการต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่เขาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบในทางลบ คือประชาชนมีการถือครองที่ดินลดลง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรายุทธิ์ สิม่วง (2560) ทำวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนจากการเข้ามาของนิคมอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาชุมชนประมงชายฝั่งหาดตากวน - อ่าวประดู่ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ช่วงการก่อตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของชุมชน เนื่องจากเป็นช่วงที่โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มเข้า ส่งผลให้เกิดการอพยพเข้ามาของ แรงงานต่างถิ่นจำนวนมากโดยเฉพาะในฝั่งบงทำให้ชุมชนเกิดการขยายตัว ในมิติ เศรษฐกิจของชุมชน มีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจมากขึ้นผ่านศูนย์กลาง การจับจ่าย ของชุมชนนั้นก็คือตลาดลาว ซึ่งตลาดลาวถือเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนทั้งอาหาร สำเร็จรูป อาหารทะเล ผัก ส่งผลให้รูปแบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบการผลิต เพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะฝั่งชายหาดได้รับประโยชน์จากการจำหน่ายผลผลิตโดยตรงให้กับแรงงาน ทำให้ได้ราคาค่าขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ในช่วงที่ 3 ชุมชนประมง ชายฝั่งภายหลังการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม พบว่า สังคมชุมชนมีการขยายตัวของที่พักอาศัย เกิดอาคารพาณิชย์รวมถึงร้านสะดวกซื้อ เซเว่นอีเลว่น เทสโก้โลตัสภายในชุมชนชุมชน เข้าสู่ระบบทุนนิยม รูปแบบการผลิตของชุมชนชาวบ้านภายในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวคือการผลิตเพื่อขายให้แก่พ่อค้าคนกลางรวมถึงการขายให้แก่แรงงานภาคอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงชุมชน การปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการผลิตของชุมชนภายหลังการเข้ามาของอุตสาหกรรมในมิติทางด้านเศรษฐกิจพบว่าชาวประมงภายในชุมชนมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสภาพเศรษฐกิจภายหลังที่อุตสาหกรรมเข้ามา

ผลกระทบด้านสุขภาพ ภาพรวมชุมชนบ้านบอนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.82$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพทั้งการเกิดฝุ่นละอองทำให้เกิดโรคด้านระบบทางเดินหายใจ จากการสูดเอาฝุ่นละอองเข้าไป แต่การมีนิคมอุตสาหกรรมก็ทำให้มีสถานพยาบาลที่ดีขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้โรงงานอุตสาหกรรมอาจต้องมีการพัฒนาในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นเพื่อลดมลพิษที่เกิดขึ้น การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริโชค ประทุมพิทักษ์ (2561) รัตนภรณ์ อาษา, พิชสุดา เชนบุญ และนิชากานต์ ดอกกุหลาบ (2561) ที่พบว่า หลังจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาการเจ็บป่วยจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมมาบตาพุด

จะเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ภูมิแพ้ ผื่นคัน ได้แก่ การแพ้ฝุ่นและแพ้อากาศ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมมาบตาพุดจะปล่อยสารเคมีต่าง ๆ ออกมา โดยเฉพาะในตอนกลางคืนจะมีการปล่อยก๊าซออกมาค่อนข้างมาก ยิ่งเป็นช่วงที่ฝนกำลังจะตก โรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยก๊าซออกมามากกว่าปกติ เพื่อให้ฝุ่นน้ำฝนชะล้างก๊าซพิษ หรือสารเคมีต่าง ๆ เหล่านั้น ทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อพื้นดินและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นผลกระทบโดยตรง เช่น ป่วยเรื้อรังด้วยไข้หวัด โรคระบบทางเดินหายใจ โรคภูมิแพ้ ผื่นคัน และโรคมะเร็ง ทำให้คนมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น คือ ค่ารักษาพยาบาล เนื่องจากคนในชุมชนมีสุขภาพที่อ่อนแอและเจ็บป่วยมากขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบด้านสังคม ภาพรวมชุมชนบ้านบนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.59$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีนิคมอุตสาหกรรมทำให้การใช้สาธารณูปโภคไม่เพียงพอต่อการใช้งานจากการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม และการอพยพของประชากรเข้ามาประกอบอาชีพและอาศัยในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริโชค ประทุมพิทักษ์ (2561) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ปัญหาหนึ่ง อาจจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดของอีกปัญหาหนึ่ง และในขณะเดียวกันอาจจะกระทบไปยังด้านใดด้านหนึ่ง เช่น อาจเกิดปัญหาประชากรแฝงและอาจจะกระทบต่อปัญหาการจราจร ปัญหาการลักขโมย ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกษรินทร์ อุ่นเสนีย์ (2557) พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสังคม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเห็นว่า มีประชาชนย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความวุ่นวายสับสน ปัญหาชุมชน เช่น การลักทรัพย์ ยาเสพติด การก่ออาชญากรรม และการเล่นการพนันขึ้นต่อ การจราจร และความต้องการใช้ทรัพยากรสูงขึ้น โดยผลความคิดเห็น จะมีผลกระทบทางบวกในด้านสาธารณสุขและการศึกษา

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในด้านสิ่งแวดล้อมภาพรวมชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.47$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีนิคมอุตสาหกรรมมีปัญหาผลกระทบน้ำเน่าเสียและกลิ่นเหม็นจากกระบวนการผลิตทั้งนี้อาจเกิดจากการที่มีระบบการจัดการปัญหาหรือระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่เพียงพอหรือไม่ดีพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชญลักษณ์ ปุณณจิราโชติสกุล และอนุรัตน์ อนันทนาธร. (2563) พบว่า ประชาชนเห็นควรให้ภาครัฐตรวจสอบเรื่องของค่าฝุ่นละอองและกลิ่นเหม็นที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งภาคเอกชนหรือโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่มาบตาพุด ให้ความสำคัญและมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการทำตามมาตรการค่าฝุ่นละอองและกลิ่นที่จะปล่อยออกมาหลังจากกระบวนการของอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด และที่สำคัญโรงงานอุตสาหกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนโดยมีการจัดการขยะที่เกิดจากกระบวนการทางอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาบตาพุด

2. ประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นประชาชนที่มีเพศและระยะเวลาอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชนไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาจากประชาชนชุมชนบ้านบนที่มีเพศและระยะเวลาอยู่ในชุมชน พบว่ามีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นประชาชนเพศชายหรือเพศหญิง ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันต่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในประเด็นที่ว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อม ยกเว้นประชาชนที่มีอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ สมาชิกในครอบครัว แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้และทัศนคติ เช่น ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อผลกระทบของนิคมอุตสาหกรรมแตกต่างกัน โดยพบว่าประชาชนที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมมีความคิดเห็นว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากเห็นว่าการมีนิคมอุตสาหกรรมทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ทำให้พื้นที่มีการพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญญลักษณ์ ปุณณจิโรชิตสกุล (2562) ทำวิจัยเรื่องผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวของประชาชนที่เกิดจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบและการปรับตัวของของประชาชนที่เกิดจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ได้แก่ปัจจัยอายุ ปัจจัยระดับการศึกษา ปัจจัยอาชีพ ปัจจัยรายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนบ้านบนเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเน่าเสียดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดมากขึ้น ในกรณีที่โรงงานอุตสาหกรรมมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ชุมชนและมีนโยบายให้โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มหรือปรับปรุงระบบการบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาขยะมูลฝอย การกำจัดขยะในโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งจะมีการกำจัดขยะโดยการแยกขยะ แต่พบว่ามี การตกหล่นในการกำจัดหรือการนำขยะไปฝังกลบ ดังนั้นควรมีนโยบายบังคับบำบัดขยะกับโรงงานทุกประเภทและอาจจัดตั้งศูนย์บำบัดขยะครบวงจรเพิ่ม

3. มีการเจ็บป่วยจากมลพิษของประชาชนในชุมชนจากนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการในการตรวจสอบ ควบคุม โรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด เช่น การตรวจมลพิษ

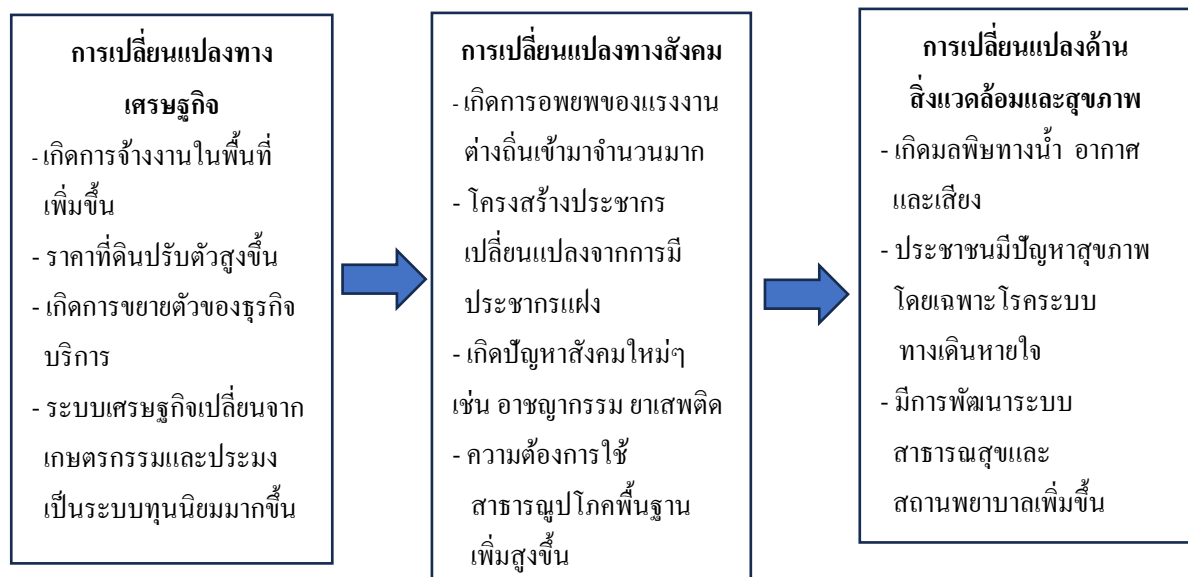
ทางอากาศ และควบคุมให้โรงงานอุตสาหกรรมใช้วิธีลดฝุ่นระอองจากระบวนการผลิตที่ได้ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

4. เนื่องจากความคิดเห็นประชาชนคิดว่าการมีนิคมอุตสาหกรรมทำให้มีอุบัติเหตุเพิ่มขึ้น ดังนั้นโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละแห่งและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการอบรมควรมีการณรงค์และให้ความรู้กับพนักงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎจราจรและการขับขี้อย่างปลอดภัย ในส่วนประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ก็ควรมีการอบรมเช่นกันให้เกิดการขับขีที่เ็นไปตามกฎกติกาทางกฎหมาย

5. ชุมชนควรสร้างเครือข่ายและร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ในการสอดส่องปัญหาหาเสพผิดที่เกิดขึ้นในชุมชนการให้เบาะแสหรือการแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มาตรวจสอบในพื้นที่สุ่มเสี่ยง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้พบรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรมกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน กล่าวคือ ถึงแม้จะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น แต่ก็นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ ๆ เช่น ปัญหาประชากรแฝง อาชญากรรม และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรม จำเป็นต้องมีการวางแผนรองรับผลกระทบในระยะยาวอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการรักษาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรมกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนมีลักษณะที่เชื่อมโยงกันในหลายมิติ ดังนี้

ความสัมพันธ์เหล่านี้มีลักษณะเป็นลูกโซ่ที่ส่งผลต่อเนื่องกัน เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมนำไปสู่การจ้างงาน ซึ่งดึงดูดแรงงานจากต่างถิ่นส่งผลให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค

ขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมา แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ได้ส่งผล
กระทบในมิติใดมิติหนึ่งใด ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบของชุมชน

รายการอ้างอิง

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2567). บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร. วันที่ค้นข้อมูล
18 กุมภาพันธ์ 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.ieat.go.th/th/roles-responsibilities>
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม 2564. (2567). ข้อมูลโรงงานในเขตการนิคมแห่งประเทศไทย. วันที่ค้นข้อมูล 22
กุมภาพันธ์ 2567, เข้าถึงได้จาก <https://userdb.diw.go.th/factory/ieat.asp>
- เกษรินทร์ อุณเสนีย์. (2557). ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ที่ส่งผลต่อ
ชุมชนตำบลบายางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรยุทธ์ สิม่วง. (2560). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนจากการเข้ามาของนิคมอุตสาหกรรม:
กรณีศึกษาชุมชนประมงชายฝั่งหาดตากวน - อ่าวประดู่ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัด
ระยอง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 5(1), 1-21.
- ธัญญลักษณ์ ปุณณจิโรชิตสกุล. (2562). ผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และการปรับตัวของ
ประชาชนที่เกิดจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญญลักษณ์ ปุณณจิโรชิตสกุล, และอนุรัตน์ อนันทนาธร. (2563). ผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
และการปรับตัวของประชาชนที่เกิดจากอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดจังหวัด
ระยอง. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 13(1), 19-43.
- รัตนภรณ์ อาษา, พิชสุดา เชนบุญ และนิชากานต์ ดอกกุหลาบ. (2561). ภาวะสุขภาพจิตของคนที่อยู่ใกล้
โรงงานอุตสาหกรรม อำเภอหนองแคว จังหวัดสระบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรรมใน
พระบรมราชูปถัมภ์, 1(3), 135-142.
- ศิริโชค ประทุมพิทักษ์. (2561). ผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดใน
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก: กรณีของเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 10(2), 82-89.
- อภิชัย สิงห์ศรี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2560). ความขัดแย้งจากโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
กรณีศึกษา: นิคมอุตสาหกรรมระยอง (บ้านค่าย). กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.